

Adroddiad i'r	Pwyllgor Craffu Perfformiad
Dyddiad y cyfarfod	28 Medi 2023
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cynghorydd Rhys Thomas
Pennaeth Gwasanaeth	Emlyn Jones/Liz Grieve/Ann Lloyd
Awdur yr adroddiad	Jane Abbott, Uwch Swyddog - Cynllunio Strategol a Thai
Teitl	Cynllun Gweithredu Strategaeth Tai a Digartrefedd Sir Ddinbych

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Archwilio'r cynnydd a wnaed hyd yma i gyflawni'r Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu a adolygwyd wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor Sir ym mis Rhagfyr 2020 (mae'r adroddiad hefyd i gynnwys data a dadansoddiad ar yr effaith bresennol, ynghyd ag effaith posibl yn y dyfodol, ar y Gwasanaeth Digartrefedd i gyflwyno cyfnod rhybudd terfynu tenantiaeth 6 mis y sector rhentu preifat.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. I roi gwybodaeth ynglŷn â chynnydd y Strategaeth Tai a Digartrefedd a chynllun gweithredu cysylltiol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor yn:

- 3.1 cadarnhau ei fod wedi darllen a deall cynnydd y Strategaeth Tai a Digartrefedd; ac
- 3.2 os yn briodol, penderfynu sut mae'n dymuno monitro cyflawni'r Cynllun Gweithredu yn y dyfodol.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Mae Strategaeth Tai a Digartrefedd Sir Ddinbych yn cynnwys gweledigaeth a nod y Cyngor ar gyfer tai yn y Sir ar gyfer y cyfnod 2021-2026. Mae'n ddogfen gorfforaethol bwysig i'r Cyngor ac mae'n darparu'r fframwaith ar gyfer holl swyddogaethau cysylltiedig â thai a digartrefedd y Cyngor (preifat a chyhoeddus). Mae'r Strategaeth wedi'i gosod o fewn fframwaith y Cynllun Corfforaethol fel y nodir yn 5.1 ac wedi'i leoli ochr yn ochr â'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI). Mae'r Strategaeth yn nodi 6 "Thema" er mwyn targedu meysydd blaenoriaeth i'w gweithredu:

- Mwy o gartrefi i ddiwallu'r angen a'r galw lleol.
- Creu cyflenwad o dai fforddiadwy.
- Sicrhau cartrefi diogel ac iach.
- Atal a rhoi diwedd ar ddigartrefedd yn Sir Ddinbych
- Cartrefi a chymorth i bobl ddiamddiffyn.
- Hyrwyddo a chefnogi cymunedau.

4.2. Mae cyflawni'r Cynllun Gweithredu yn cael ei oruchwyllo gan y Bwrdd Tai Cynllun Corfforaethol, sy'n cael ei gadeirio gan y Cynghorydd Rhys Thomas yn ei rôl fel Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau. Mae Aelodaeth y Grŵp yn cynnwys yr Aelodau Arweiniol hynny â chyfrifoldeb am ardal o dai neu digartrefedd o fewn eu portffolios, Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol a'r Rheolwr Cynllunio Strategol a Thai.

4.3. Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer y Strategaeth yn cynnwys 42 o gamau gweithredu ar hyn o bryd. Mae'r Strategaeth yn ddogfen fyw ac mae camau ychwanegol yn cael eu hychwanegu fel bo'n briodol pan fydd prosiectau wedi eu cwblhau a rhai newydd yn cael eu nodi sy'n cyfrannu at y thema.

4.4. Mae 20 o gamau gweithredu bellach wedi eu cwblhau ac yn cael eu cynnwys fel 'busnes fel arfer' o fewn y gwasanaeth perthnasol, mae 15 o gamau gweithredu ar y trywydd iawn a 7 o gamau gweithredu wedi profi rhai sialensau, fodd bynnag, mae hyn yn cael ei reoli ac maent yn parhau i ddatblygu ac o fewn targed i'w cwblhau drwy oes y Strategaeth. Nid oes yna gamau gweithredu coch.

4.5. Mae camau gweithredu yn cael eu hadolygu cyn pob cyfarfod gyda'r cynllun gweithredu ar gael i holl aelodau'r grŵp cyn y cyfarfod chwarterol, i sicrhau bod yna amser i fonitro cynnydd y Strategaeth a herio fel bo'n briodol.

Mae prif feysydd cynnydd ers Ebrill 2023 yn cynnwys:

- 154 o anheddau tai fforddiadwy wedi eu dwyn ymlaen yn Sir Ddinbych yn 2022/23, o'r rhain roedd 83 annedd yn eiddo newydd a adeiladwyd.
- 256 annedd newydd a adeiladwyd (aneddau o bob math, fforddiadwy a marchnad) wedi eu cwblhau yn 2022/23
- Mae'r fflatiau Passivhaus newydd a adeiladwyd ar Ffordd Caradog, Prestatyn sy'n eiddo i'r Cyngor wedi eu cwblhau.
- Ers i'r cynllun Trwyddedu Ychwanegol Tai Amfeddiannaeth gael ei gyflwyno ym mis Rhagfyr 2020, mae 134 trwydded wedi eu cyflwyno - 32 ohonynt yn anheddau newydd i'r cynllun trwyddedu.
- Mae 56 Perchennog Tai Gwag wedi cysylltu â'r Cyngor yn gofyn am fwy o wybodaeth ar wasanaethau y gallwn gynorthwyo gyda nhw i ddefnyddio cartrefi gwag unwaith eto yn dilyn neges dorfol ym mis Gorffennaf 2023.
- Mae Fy Nghartref Sir Ddinbych, prosiect cydweithio rhwng Clwyd Alyn, Shelter Cymru a CSDd sy'n cefnogi dinasyddion mewn bygythiad o ddigartrefedd nawr ar waith ac mae wedi derbyn 167 o atgyfeiriadau hyd yma. Mae'r prosiect yn anelu i gefnogi pobl yn fuan ac felly atal yr angen i gael mynediad i wasanaethau brys a llety dros dro a'r gwasanaethau statudol cysylltiol.
- Mae cefnogaeth a dargedwyd ynglŷn â iechyd meddwl a chamddefnyddio sylweddau nawr yn gallu cael eu ddarparu ar ôl recriwtio'r tîm aml-ddisgyblaethol i gyd i ddarparu cefnogaeth digartrefedd.
- Mae 83 o gartrefi yn Sir Ddinbych (Ionawr - Mai) wedi derbyn gwelliannau drwy'r cyllid ECO4 gyda phaneli PV solar, pypmpiau gwres yr awyr, inswleiddio ac ati.
- Mae Un Llwybr Mynediad at Dai (ULIMaD) nawr wedi dychwelyd yn fewnol ac mae wedi'i gynnwys o fewn gwasanaethau digartrefedd.

4.6. Cafodd y newid mewn rheoliadau sy'n ymwneud â'r broses rhybudd troi allan oherwydd Deddf Rhentu Cartrefi Cymru ei weithredu ar 1 Rhagfyr 2022. Mae'r tabl isod yn dangos yr aelwydydd digartrefedd sydd wedi derbyn dyletswydd i gynorthwyo gan CSDd a'r rheswm dros ddigartrefedd oedd y rheswm colli rhent neu lety clwm. Mae'r sawl gafodd eu troi allan oherwydd ôl-ddyledion rhent hefyd wedi eu cynnwys yn y tabl.

Blwyddyn	Colli llety clwm neu lety wedi'i rentu	Ôl-ddyledion rhent mewn annedd yn y sector preifat
2021/22	157	2
2022/23	218	3
2023/24 (i 12/9/2023)	40	3

4.7. Gellir gweld o'r data bod yna gynnydd mawr mewn aelwydydd sy'n cyflwyno i CSDd, oherwydd eu bod wedi colli eu llety rhent. Cafodd Fy Nghartref Sir

Ddinbych hefyd ei lansio yn chwarter olaf 2022 ac mae wedi cynorthwyo aelwydydd gyda gwasanaethau ymyrraeth gynnar. O fis Ebrill i fis Mehefin 2023, mae 53.49% o atgyfeiriadau a wnaed gan Fy Nghartref Sir Ddinbych wedi bod gan y rhai o fewn y Sector Rhentu Preifat, sy'n ceisio cymorth gyda'r nod i atal unigolion rhag cael mynediad i wasanaethau statudol neu lety dros dro.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

- 5.1. Mae'r Strategaeth Tai a Digartrefedd yn un o brif ddulliau a ddefnyddir i ddarparu thema'r Cyngor o 'Sir Ddinbych gyda thai o ansawdd sy'n bodloni anghenion pobl.' Mae'r Strategaeth hefyd yn cyfrannu at flaenoriaethau 'Sir Ddinbych iachach a hapusach, gofalgaf, Sir Ddinbych sydd wedi cysylltu'n well, Sir Ddinbych Gwyrddach a Sir Ddinbych teg, diogel a mwy cyfartal.'
- 5.2. Drwy thema'r Strategaeth o 'Sicrhau cartrefi diogel ac iach' mae yna fentrau sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol i nod y cyngor o fod yn Gyngor di-garbon net ac Ecolegol Gadarnhaol erbyn 2030.
- 5.3. Mae'r rhain yn cynnwys y cynllun ECO4 (cam gweithredu 3.08) sy'n gwella effeithlonrwydd ynni mewn cartrefi a nodwyd gyda mesurau ynni gwael a'r rhaglen datgarboneiddio cartrefi'r Cyngor (cam gweithredu 3.02).

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1. Mae costau'r prosiectau'n cael eu monitro'n agos. Bydd yr holl gostau'n cael eu cadw o fewn y gyllideb – rhai ni a'n partneriaid.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

- 7.1. Nid oes angen Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad blynyddol gan ei fod yn darparu gwerthusiad ôl-weithredol o berfformiad ac nid yw cyhoeddi'r adroddiad yn cael unrhyw effaith bosibl ar genedlaethau'r dyfodol. Fodd bynnag, cafodd Asesiad o Effaith ar Les ei gynnal ar y Strategaeth ar ôl ei fabwysiadu.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Mae ystod o fecanweithiau mewn lle i fonitro cynnydd, gan gynnwys adroddiadau rheolaidd i'r Bwrdd Tai Cynllun Corfforaethol ac adroddiadau pan mae'n ofynnol gan y Pwyllgor Craffu.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Er nad yw'r strategaeth yn cynnwys gwario a buddsoddi sylweddol mewn rhai amgylchiadau, mae'r rhain yn cael eu darparu ar hyn o bryd o fewn cyllidebau ac adnoddau a gymeradwywyd yn barod. Bydd penderfyniadau buddsoddi pellach angen cymryd i ystyriaeth y rhagolygon ariannol gwaeth i awdurdodau lleol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Mae sicrhau fod pobl yn cael eu cefnogi i fyw mewn cartrefi sydd yn bodloni eu hanghenion yn brif flaenoriaeth i'r Cyngor. Mae ystod o fecanweithiau mewn lle i fonitro cynnydd, gan gynnwys adroddiadau rheolaidd i'r Bwrdd Tai Cynllun Corfforaethol ac adroddiadau pan mae'n ofynnol gan y Pwyllgor Craffu.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Deddf Llywodraeth Leol 2000, Deddf Tai 1985 (A8), Deddf Tai 2004 (A8), Deddf Llywodraeth Leol 2003 (A87), Deddf Tai (Cymru) 2014.

11.2. Mae pwerau'r Pwyllgor mewn perthynas â'r mater hwn wedi'u nodi yn Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 7.3 a 7.4.2 o Gyfansoddiad y Cyngor.